

SAMOBORSKI LIST

Ljetovališni vjesnik

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.
PRETPLATA na cijelu godinu stoji K 4.—, na po godinu K 2.—, a na četvrt godine K 1.—. S poštom stoji 48 filira na godinu više, a u Americu K 1.40 na godinu više.
Pojedini broj stoji 20 filira.

Odgovorni urednik: Dr. Mijo Juratović.

Uprava se nalazi u Šmidhenovoj ulici broj 22, a otpравниštvo u „Samoborskoj tiskari“ S Šeka, trg Leopolda Salvatora.

OGLASE prima uprava, a plaća se za petini redak u redakcijskom dijelu po 20 fil. u oglasnom 10 fil. Za oglase, koji se više puta uvrćuju, daje se znatan popust.
Novci se šalju upravi, a rukopisi u „samob. lista“ ne vraćaju.
Neplaćena se pisma ne primaju.

GODINA I.

U Samoboru, 15. listopada 1906.

BROJ 20

Na koncu sezone.

Jest! Na koncu sezone, na koncu prve i prave sezone!

Tako može danas ustvrditi i uskliknuti svaki sin Samobora, koji poima napredak, u koga je i malo patriotskoga čustva, te ljubi svoje rodno mjesto i imade dva zdrava oka, koja ne ostaju zatvorena, kad treba zrelo gledati.

Do sada primali smo goste, koji su bili zadovoljni, ako su se kojekako i za nuždu mogli smjestiti. Najviše ljudi, koji su — siti gradskoga života i prenapornoga rada — htjeli proživjeti koji mjesec dana u svježem i čistom zraku, u ugodnom dolce far niente, u prekrasnoj prirodi i zadovoljili se običnom, dobrom domaćom hranom. Kod toga gledao je svaki, da uz ove pogodnosti i zadovoljstvo, uz svu duševnu i tjelesnu okrepu, po mogućnosti i prištedi. Ljetos nastupio je naglo i nenadano preokret. Novo podignuti hydropatički zavod primamio je sasna novi i dotle nepoznati kontingent gostova, bolesnih, polubolesnih i zdravih sa najraznijih strana, koji su ponajviše po uputi i ordinaciji svojih kućnih liječnika potražili Samobor, da u njemu i u njegovim lječilišnim uredbama potraže lijeka narušenom zdravlju. Sve ljudi, koji su za svoje zdravlje — po Samoborskom prirečju: najveće blago i bogatstvo ovoga svijeta — pripravnici žrtvovati sve; ljudi, koji su radi svoga zdravlja prošli i najznamenitija i najskuplja lječilišta, te im je svagdje samo do toga bilo stalo, da uz potrebito i vještačko liječenje nađu i sve pogodnosti i lagodnosti života.

Taj se navedeni preokret lako mogao predvidjeti, ali je ipak Samobor, unatoč opomena i nastojanja nekolicine, našao gotovo sasna ne-

pripravnim. Tako smo ove godine morali doživjeti, da skoro nijedan gost, izuzev lječilišne i klimatičke prilike, nije zadovoljan otišao iz Samobora. Općenito vlada u Samoboru neki nepojmljivi indiferentizam, kao neka infekcija na cjelokupnom pučanstvu. Ljudi, koji bi radi svojih imućvenih prilika mogli raditi, ili im se rad gubi u vanjskim, nesigurnim spekulacijama, ili se izgovaraju, da imadu za sebe dosta i da im se ne treba mučiti, ne misleći kod toga, da bi uz njihov rad našla privredu množina i cijeli Samobor. Ostali pak imadu moguće najbolju volju, ali nemaju sredstva i vodiča i tako se lako može dogoditi, da će ovaj simpatički urođeni živalj za kratko istisnuti strani, doseljeni, što već pokazuje i više primjera.

A Samobor će se razvijati u smislu lječilišta brzo, brže nego si tko i misli. Dokaz tome je već ova prva sezona, koja je zabilježila u svemu 850 gostova od kojih je svaki dulje od osam dana boravio u Samoboru, neki i kroz cijelo ljetos. U samom hydropatskom zavodu bilo je primljeno 200 bolesnika, koji su ostali na liječenju 5640 dana, ne računajući koliko su ovi obiteljskih članova i znanaca prizvali, a kupelj sv. Helene imala je ljetos promet dvostruko tako velik kao dosele. Među gostovima mogli smo pozdraviti i mnoge važne i znamenite ličnosti. Samobor uživa simpatije svih naših liječnika, a bilo je bolesnika i rekonvalescenata, koji su po izravnom savjetu svojih liječnika doputovali iz Rijeke, Trsta, Beča, Budimpešte, napose Dalmacije i Bosne. A svi su, ne pominjući manjkavosti u pogledu stana, hrane i mira, ponesli sa sobom izvanredni dojam o našim klimatičkim prilikama i prirodnim krasotama, premda se baš ova godina nipošto ne može smatrati, da je bila povoljna.

Vidjeli smo gostova iz dalekih krajeva, koji su mnogo toga proputovali i mnogo vidjeli, a

ipak na dušu svoju uvjerali nas, da im se nigdje nije tako svidalo i da se do konca života od Samobora rastati ne će. Vidjeli smo Poljaka i Čeha, koji su na prozoru staroga grada začarani divnim vidikom, plakali, a na Puškenici izjavljivali, da bi se cijenili sretnima, kad bi ovdje našli svoj hladni grob. Sve to čini Samobor danomice poznatijim ne samo u Hrvatskoj već i u stranom svijetu. Tako smo ove godine imali i izletnika i putnika kao nikad dosele.

Osim toga moramo uzeti u obzir, da od sada može računati svake godine na sezonu, koja traje punih pet mjeseci, od prvoga svibnja do prvoga listopada, u koje vrijeme je otvoren hydropatski zavod, i na činjenicu, da se mnoga porodica sprema, kako bi se stalno u Samoboru nastanila.

Prema gornjim brojkama lako bi se moglo približno izračunati, kolika je privreda, te prepuštamo svakomu uvidavnomu čovjeku, da prosudi sam. Upozorujemo ipak, da kod ove privrede može participirati svatko, tko hoće da radi, počevši sa stanovima, drugi sa poslugom, nadalje vrtljarstvom, peradarstvom, vočarstvom itd., tako da nitko ne treba biti u neprilici, kamo će sa svojim proizvodima.

Prigovor, da je tržište uslijed stranaca skuplje, može i smije dolaziti samo od činovništva, dok je sa strane samoborskog pučanstva sasna bezrazložan, budući da se svaki može sa potrebitim kod kuće sam opskrbiti.

Samoborski list pokrenut je tom intencijom, da strani svijet upozna sa klimatičkim, hygienjskim i lječilišnim uredbama Samobora, da mu sa nepobitnim dokazima pravi reklamu kao ljetovalištu i lječilištu, te će u ovom svom radu i ustrajati, podvrgavajući nepristranoj kritici bez ikakve primjese osobne mržnje naše lokalne pri-

More.

Dne 6. o. m. prikazivano je u hrvatskom zemaljskom kazalištu „More“, drama u 4 čina, koju je napisao naš domorodac Fran Hrčić.

Fran Hrčić poznat je hrvatskoj javnosti kao književnik već od više godina. Već za svog dakovanja u Pragu počeo se baviti književnošću. Pisao je u „Mladosti“, „Hrv. Mlad“, Nehajevu „Lovoru“ itd. Naravno, da je po njegov književnički razvoj od velike važnosti bio boravak u Pragu, gdje su se naši „mladi“ počeli nagrijavati. Hrčić je znatno utjecao na razvoj naše „mlade“ književnosti, pa ga ona bez dvojbe ubraja među svoje prve dramatske talente. Kad se prije dvije godine prikazivalo „U sumraku“, našao je njegov talent na općeno priznanje, dapače se njegov privjenac stavljao nad poznata Petrovičeva „Raka“.

U „Moru“ je Hrčić bezuvjetno napredovao. Opaža se taj napredak naseb u tehničkoj strani drame. Ako i sama u „Moru“ toliko potresnih scena kao u „Sumraku“, to su one znatno bolje, prirodnije i bolje obrađene, naseb one u drugom činu, koji je u cijelosti najbolji. Mnogim scenama kviri snažniji dojam, što su pripadnice prirode nešto preduge, pa se izgubi efekat, koj bi se inače bez sumnje ljepo istaknuo. No to su nesavršenosti, koje autor u dogovoru s glumcima lako može da preinači.

Ako bi se imalo još što prigovoriti, to bi trebalo istaknuti jedino to, da su pojedini motivi psihološki preslabo izrađeni, a to se naseb opaža u cijeloj karakterizaciji Mrgudova sina Petra. On je višeputa nejasan. Mnogo je tomu bilo krivo bez sumnje višeputa i slabo naučena uloga. Ostala su lica drame upravo u tančine izrađena. Petrova je žena prava primorska žena, biće bez riječi i bez svoje volje, pokorno svomu hladnom mužu. Stari Mrgud, poštena duša, odgaja svoju djecu i unučad u strahu božjem, ali je plemenita srca i pravedan, te mu je svaki prikor na mjestu.

Radi toga je i nerazumljiv njegov sin, koji očevu strogost čuti svojim prevelikim teretom. On bi rado živio slobodno — po svojim vlastitim pobudama — ali one bi cijelu jednu obitelj uništile. U takovim pak časovima sasna je jasno da se svaki valjani otac digno protiv grijeha, koji bi imao kobne posljedice. Uopće Petar kao da čuti očevu prevlast tek od onoga časa, kada je već mogao znati, da će radi Luce doći s ocem u sukob.

Kao očiti kontrast Petrove žene prikazana je Luca. Ona je živo južnjačko djevojče, spremno svaki čas na vragolije.

Kako njezinu temperamentu ne prija mir i tišina Mrgudova doma, već je potrebna zabave i podražaja, ona se zabavlja s Petrom, dok ga i potpuno ne ovlada, a na prikoru njegove žene ona se tek smije, — njoj je dosta da se s Petrom na časove zabavlja — kad već

nema u ovoj pustoši drugog bića, s kojim bi se bavila. Zato je i razumljivo, da dođe s Petrom u sukob, u kojem i nastrada.

U cijelosti je „More“ bilo oduševljeno primljeno od publike, koja je i autora burno aklamirala. Glumilo se dobro. Osobito su se istakle gđica Vavra i gđa Dimitrijević, koje su pogodile pravi ton, tako da smo u istinu gledali one tipove, koje nam je autor lino prikazati. G. Savić bio je po običaju na mjestu, dok se g. Rašković nije svidao, dapače držim, da je svojom igrom i neznanjem uloge škodio općenom dojmu. Za domaću stvar morao bi svakako više svoje sposobnosti uložiti. Na neke stvari morao bi ga i sam autor upozoriti, budući da će se onda sa nekim ljepo zamišljenim prizorima postići puno veći efekat, koji se ovako izgubio, a tim će i cijela drama poskočiti u vrijednosti. Našemu se domarocu međutim može čestitati na tako ljepom uspjehu, a i Samoborci mogu biti ponosni, da se broj njihovih domaćih književnika pomnožio tako jakim talentom, koji bez sumnje još mnogo toga obećaje.

Primjetio bih još samo, da bi bilo dobro, kad bi Hrčić uzео za svoju buduću dramu sujet, koji bi se odigravao u njegovu rodnom kraju, pa mislim, da bi onda još sjajnije uspio, budući da bi nam prikazao lica, među kojima živi i koje bi mogao s manje truda karakterizovati, a tim više bi mogao obraditi psihološku stranu drame.

like i potičući svekoliko građanstvo na napredak i rad. Tako ćemo se i ove zime baviti poglavito o pripravama za sezonu godine 1907., istaknut ćemo sve nedostatke i iznositi savjete o novim uredbama, koje bi gostovima boravak u Samoboru za vrijeme sezone učinile što ugodnijim i zadovoljnijim.

Domaće vijesti.

Svu p. n. gospodu pretplatnike „Samoborskog lista“, koji nam duguju pretplatu, molimo, da nas se što prije sjete i da svoju dužnost udovolje, budući da mi moramo troškove tačno namirivati, a za naš trud ne može se zahtijevati, da još i manjak nadoknadujemo. Molimo najzobilnije, da se ovo uvaži!

Društveni dom u Samoboru. Kako saznajemo, pokrenulo se opet pitanje o gradnji društvenog doma u Samoboru. Pjevačko društvo „Jeka“ potaknulo je to pitanje u svojoj odborskoj sjednici od 1. listopada i zaključilo, da se za 14. o. m. sazove skupština, na kojoj će biti sabrana ili bar zastupana sva domaća društva. Na toj skupštini raspraviti će se prijedlog o gradnji doma, te će se eventualno izabrati odbor, koji bi imao preuzeti daljnju akciju u toj stvari.

Da je društveni dom u Samoboru od prijekne nužde, opće je poznata stvar, pa bismo doista željeli, da ova lijepa zamisao postane doskora djelom.

Berba. Posljednjih je dana bilo u Samoboru neobično živ promet: kola za kolima micala se po svjema ulicama i na sve strane. Strani trgovci nakupovali jabuka, pak ih otpremali u vozovima na željezničku stanicu. Od ranoga jutra do kasno u večer dan na dan kretali se ulicama nabrojeni vozovi: jedni vozeći prazne lagve u vinograd u berbu, a drugi dovozili kući ubrano grožđe ili mošt. Ovaj šum i buku praznih lagava popunjavalo je pucanje čuvara po vinogradima, a lijepo i toplo vrijeme još je povoljnije djelovalo na raspoloženje. Bralo se baš s veseljem, a nabiralo se mnogo bolje od prošavše godine. Po kakvoći ne će ljetošnji prirod biti potpuni premac lanjskome, ali opet ne će mnogo za njim zaostati, pogotovo gdje se nešto kasnije bralo. U svemu dakle ide ljetošnja berba po kakvoći i po količini u red dobrih godina.

Kanalizacija Samobora. Izrada nacrtu za potpuno kanalizovanje Samobora, napose Gajeve, Starogradske i Samostanske ulice povjerena je inžiniru gosp. I. Dubskom, graditelju novih mostova. Nacrt bit će skoro predložen, te bi bilo poželjno, da bi se već ove godine neke radnje obavile, kako bi za vrijeme sezone bilo što manje prometnih zapreka.

Promet na samoborskoj željeznici. Mjeseca lipnja 1906. unišilo je u svemu 11.901 kruna, dok je u istom mjesecu godine 1905. unišilo samo 8.834 K. Cijele godine 1906. do konca lipnja unišilo je 50.614 K, dok je godine 1905. u isto vrijeme unišilo samo K 39.804. Razlika u srpnju i kolovozu bit će još veća.

† **Anica Budi.** Uvažena našega sugrađanina Ivicu Budi i njegovu porodicu snašao je teški i bolni udarac: dne 4. o. m. rano ujutro umrije mu supruga Anica rođena Sušnik u 39. godini dobe svoje. Pokojnica je bila nježna majka, a brižna i skrbna supruga, puna dobrote i plemenitosti. Trpeći u posljednje vrijeme mnogo od srčane boli, manje je dolazila s ljudima u saobraćaj, ali je upravo muževnom snagom snosila teške svoje boli, kojima je jedina smrt iznenada učinila kraj i otkinula je od milih njezinih. Koliko je vrijedna pokojnica bila u Samoboru cijenjena i obiljubljena, najbolje se opažalo kod sprovoda njezina, kojemu su prisustvovala sva mjesna društva, a građanstvo i inteligencija u vrlo velikom broju, ma da je sve bilo zaposleno berbom. Neka bude ovaj vanjski znak velikih simpatija barem mala utjeha rastuženoj obitelji, kojoj i mi izričemo iskreno svoje saučesće, a vrloj pokojnici vječni mir!

† **Marija Felkel.** Dne 5. o. m. umrla je ovdje u 5 sati u jutro gospoda Marija Felkel, supruga c. i kr. umirovljenoga kapetana, g. Ivana Felkela. Vrlo pokojnicu shrvala je u grob teška bolest, od koje je trpila već nekoliko godina. Svatko, tko ju je poznao, cijenio je i štovao zbog njene blagosti i vrline. Bila je uzor supruge i majke, a lijepim uzgojem prenijela je vrline svoje na djecu si, koja je ljubljahu svom dušom. Golemu njihovu tugu neka blaži iskreno saučesće njihovih prijatelja i znanaca, čemu se i mi pridružujemo.

† **Otilija Vreva,** sestra pokojnoga kanonika zagrebačkoga Julija Vreva, preminula je ovdje dne 5. listopada poslije podne u 66. godini. Smrtni ostaci njezini sahranjeni su 7. o. m. na župnom groblju uz brojno učesće općinstva. Počivala u miru!

Nova školska zgrada u Sv. Nedjelji već je potpuno dovršena, te će se za koji dan posvetiti i predati svojoj namjeni. Ova je zgrada podignuta na lijepom, otvorenom i zračnom mjestu; samo da nije lik do groblja, bilo bi još bolje. Sv. Nedjelja može sada punim pravom da se podiči novom svojom škol. zgradom, jer takove nema u cijelom kotaru samoborskom.

O samoj zgradi i o posvećenju njezinu donijet ćemo opširniji izvještaj u narednom broju.

Vatra. Prekjučer oko 9 sati u večer porodila se vatra u podrumu ovdješnjeg trgovca g. Levičara, koja se brzo raširila, po čitavom podrumu, te je jak plamen stao već lizati i napolje. Na glas trublje i zvona pohitaše vatrogasci na garište sa dvjema štrcaljkama i potrebnim ljestvama, a njima je pošlo za rukom, te su ubrzo lokalizovali vatru i spasili susjedne zgrade od najveće pogibli. Da nije bilo brze pomoći hrabrih i požrtvovnih naših vatrogasaca, ova bi vatra mogla imati nedoglednih posljedica, budući da se u blizini pivnici nalazi sila sijena, pak veliko skladište gorivog drva. Vatra je nastala tako, što je rečenog večera pošao u podrum po vino g. Ivica Levičar ml., te neopazice dimnu u pipicu bačve, u kojoj se nalazio spirit. Od plamena svijetle zapalio se spirit, te se bačva rasprsnula, a tom je zgodom g. Ivica Levičar zadobio teških opekline po tijelu. Ma da su ove opekline znatne, ipak je sigurne nade, da će se jednac našeg sugrađanina što prije oporaviti.

Još jedan izložitelj. U posljednjem broju pripočismo u jednoj domaćoj vijesti, koji su od naših izložitelja bili odlikovani na izložbi. Gosp. Levin pl. Horvat iz Sv. Nedjelje upozoruje nas na to, da je i on sudjelovao kod izložbe, izloživši plemenitu perad i kuniče velike pasmine. Mi to makar i naknadno rado saopćujemo, jer naš izvijestitelj nije to hotice zašutio, već faktično nije znao, da je i g. Horvat svojim izloščima sudjelovao, a izložbenog kataloga nije imao pri ruci.

Vjenčanje. Gospodin Janko Budi ml. vjenčao se jučer dne 14. listopada u Zagrebu s gđicom Micikom Šaller. — Bilo sretno!

Javna zahvala. Milim Samoborkama i Samoborcima, koji prvu predstavu moje drame „More“ počastiše svojim posjetom, pa me tom zgodom odlikovaše vijencima, izričem svoju najsrdajšnju zahvalu. — Neka budu svi osvjedočeni, da će mi ovaj dokaz njihove simpatije ostati vazda ne samo ugodna uspomena, nego i živi poticaj na daljnji rad.

Samobor, 7. listopada 1906.

Fran Hrčić.

Iz trgovačkoga poglavarstva. Pravo pobiranja poreza na vino za godinu 1907. otkupljeno je po općini za 11.628 K.

Iz sudnice. Mijo Jeršić, koji je svojedobno u šumi „Gaju“ ubio iz puške malodobnoga Josipa Resmana, osuđen je ovih dana po kr. sudbenom stolu u Zagrebu na 3 mjeseca strogoga zatvora. Sudbeni stol sudio ga je po § 335. kaznenoga zakona, uzevši učin kao ubojstvo i prestupak suprot sigurnosti života. Mijo Jeršić branio se naime, da nije htio ubiti, već mu se puška odapela sama, budući da imade lijevu ruku kljastu.

Je li to umjesno? U posljednje je vrijeme kod nas zavladao običaj, da glazba sprovodajući domaća društva s groblja, zasvira odmah iza zidina groblja veselu koračnicu. Tako je običaj kod vojničkih sprovoda, ali ne znamo pravoga razloga, zašto mi naša glazba podražava. Ako smo s iskrenom sućuti prisustvovali sprovodu, nikako nam ne će goditi duši oni veseli zvuci, a najmanje pak onima, kojima je smrt rastužila srce. Stujmo dakle njihovu bol, pa se manimo u buduće nakon pogreba vesele svirke.

Pobjegle u službu. Janici i Reziki Skendrović, djevojčicama od jedanaest i trinaest godina u Domastovcu, dodijao je monotoni i dosadni život na paši za guskama i svinjama, te odlučio potražiti svoju sreću u službi. Jednoga dana ukrade se od kuće, pošle do druge željezničke postaje, pak ravno u Zagreb u „našu vulicu“, kako naši seljaci zovu Ilicu, nadajući se, da će tu naći sigurno službu. I zbilja, za kratko sretno ih jedna gospoda, te saslušavši njihove želje, smjesti jednu kod sebe u Ilici, a drugu kod svoje sestre u nekoj vili iza Mirogoja, da im čuvaju djecu. Kod kuće u Domastovcu, kad se je opazio, da je nestalo djevojčica, nastao je jauk i letek i drugi dan prošlo se po svojoj okolini, da su djevojčice ukrali neki sumnjivci u zloćinske svrhe. Mati pak pođe, da traži svoju djecu, a kuda će prije, nego opet u „našu vulicu“ u Zagreb. Tu je poslužila sreća i ona svojim očima opazi svoju mladu kćerku, kako se zabavlja s nečijom djecom. Naravski, da je i druga djevojčica bila brzo pronađena i obadrije ekpedirane u svoj lijepi Domastovec na daljnju uslugu guskama i svinjama.

Budući pak da se i u Samoboru o ovom događaju pripovijedaju najfantastičnije pripovijesti, to molimo svu inteligenciju, da umiri pučanstvo pripovijedajući istinu.

Sala III istina? Kako čujemo, zaključilo je opć. zastupstvo jedne općine kotara Samobor, da se raspise natjecaj za opć. načelnika sa godišnjom nagradom od K 100 i par čizama. Tableau!

Prekupljivanje na trgu. Dobijamo sa svih strana tužbe iz građanstva, da je svake nedjelje već rano u jutro razvijeno živahno prekupljivanje živela na trgu, ne samo za perad, jaja, sir itd., nego dapače i za povrće. Toj zloporabi moralo bi se sa strane općine najodlučnije stati na put, tim više, što time trpi samo slabije stojeće pučanstvo, a nekoje gospode izjavljuju, da će protiv krivaca poduzeti shodne korake. Ovo javljamo već ponovo u listu, te ćemo u slučaju, ako se ta zloporaba ponovi, krivce poimence navesti u listu.

Redarstvene vijesti. U mjesecu rujnu uhićeno je 5 osoba radi prosićenja, a 2 radi noćnoga klatarenja.

Kontumac pasa dignut je dne 10. o. m. nakon 40 dnevnog trajanja. U to se doba nije javio nijedan slučaj bjesnoće.

Ispravak. Po svom obećanju uvrštujemo slijedeći ispravak:

Slavnom uredništvu „Samoborskog lista“

u Samoboru,

Na „Pripisano“ Inocenca Müllera, otišnuto u Vašem cijenjenom listu br. 18. od 15. rujna o. g. izvolite temeljem § 16. t. z. uvrstiti u naredni broj na istom mjestu i istim slovima slijedeći ispravak:

1. Nije istina, da je udovica Mije Dubića iz Rakovice isplatom posmrtnine prevarena, već je naprotiv istina, da je po Mülleru-pok. Dubić bolestan u ovu zadruhu upisan.

2. Nije istina, da je ravnatelj ove zadruge zaboravio na Boga Velikog, jer je činio samo svoju dužnost.

3. Nije u opće istina, da su isplaćeni članovi „Narodne pomoćnice“ isplatom prevareni, već je naprotiv istina, da je za svakoga člana, koji je valjano upisan, te koji je točno uplaćivao isplaćena potpuna svota, šta također svjedoče osim mnogih drugih, tri potpune isplate u samom Samoboru.

Velečovanjem

S. Sivoš, ravnatelj.

Od strane uredništva dodajemo tomu ispravku slijedeće: Ovim ispravkom nije dokazano ništa, pa držimo, da bi „narodna pomoćnica“ morala, ako je u istinu nevinna, poduzeti strože korake, nego li se zadovoljiti ispravkom po § 16. t. z., za kojeg je poznato da je odviše manjkav, a da bi ovakovim ispravcima dao kakovu vrijednost. „Narodna pomoćnica“ ima bolje oružje — samo nam se čini da se ga boji prihvatiti, a to je i razlog, da gubi u javnosti povjerenje.

Svaštice.

† **O. Ignacije Strukić,** hrv. književnik, umro početkom ovoga mjeseca u bosanskom samostanu Kreševu. Pokojnik je bio odličan bogoslovski pisac i urednik „Franjevačkog glasnika“, a izdao je i više knjiga za katoličku mladež. Radi njegove učenosti i velike marljivosti, radi plemenite čudi i dobra srca sve ga je ljubilo i uvažavalo. Prije više godina boravio je na misi-jama, pa se dokopao teške bolesti. Tražio je lijeka svojoj bolesti svakuda, bio je prije nekoliko godina preko mjesec dana na oporavku i u Samoboru, pa onda dulje vremena u Egiptu, ali je konačno bolest prevladala i on joj podlegao. Bila mu čamna uspomena!

Bakačev toranj u Zagrebu. Našim čitačima zacijelo je dobro poznata stara ona kula, što se na kapitolu koči baš pred licem krasne naše katedrale. Dugo se vodila borba, ima li se ovaj historički objekt i nadalje ostaviti na svom mjestu kao uspomena prošlosti za budućnost. Ovih dana pao je sud: kula se ima odstraniti. I doista 3. o. m. započelo se s rušenjem. Tako će za koju sedmicu posve iščeznuti i taj toranj, a mjesto njega ugledat će oko prvostolnu našu crkvu u svojoj neznoj krasoti.

Stroj, koji puši. Hanoveranski „Courier“ javlja, da je sagrađena nova mašina, koja, osim što se na početku zapali, puši cigare bez ljudske pripomoći. Na taj način mogu sebi ljudi, koji vole dim od cigara, a ne podnose pušenja, pribaviti taj užitek. Ali ovo nije svrha novoga izuma. On je porvan na ozbiljnu zadaću. U jednom odjelu ministarstva za poljodjelstvo Sjedinjenih država već se novi stroj upotrebljava. Cigare, proizvedene iz raznih duhana, prokušavati će se na novom stroju, kako gore. Po ovim pokušajima ustanovit će se, kako valja najgodnije sastavljati unutrašnju sadržinu i vanjski omot cigare. Čovjek nikada ne puši pravilno, u jednakim razmacima, nego sad jače sad slabije, sad udise dim češće, sad rjeđe, pa će zato u svrhu ispitivanja cigara novi stroj biti vrijedniji od čovjeka. On će cigare mekanički pušiti; udisat će dim u razmacima od 30 sekundi i kroz 10 sekundi, dakle i previle dugo. Stroj je sasvim jednostavan. Cigare, što se imade ispitati, stavljaju se u kaniš, iz kojega onda cijev vodi do umjetnog aparata za disanje. Cigare se zapali. Dim, što se razvija, struji kroz posebne staklene posude, tako da se može ispitati s obzirom na vanjski izgled i boju, te kemijskim načinom s obzirom na kakvoću. Stručnjaci se nadaju, da će novi stroj ne samo koristiti američkoj industriji cigara, nego i zdravstvu, koje će moći obavljati potanje analize dima.

Lakavost kineski. Da su Kinezi vrlo lakav i prepređen narod, to je već bezbrojem primjera dokazano. Ali od svih tih primjera bit će sigurno najzanimljiviji onaj, što ga pripovijeda francuski misionar Franjo Reinlein, koji je prošavši vijeka živio u Kini. Nekome vladinom činovniku ukraden je pečatnik, što mu ga je povjerio car, a bez kojega nije mogao nikako uredovati. Jedni službenik bio je u sto briga, jer se bojao, da će ga to stožati glave. U svom očaju obrati se taj stroju na jednoga svog prijatelja, mandarina, razložni mu svoje nesreću, te ga upita za savjet. Iza kratkog razmišljanja upita mandarin svog prijatelja: — Imadeš li protivnik ili neprijatelje? — To je baš ono, što me tjera u ovaj odgovori činovnik. Načelnik grada radi mi o glavi pogodom svakog mog službenog uredovanja. Ako on sazna da mi je nestalo carskog pečatnika, sigurno sam uhapšen. — Dobro, postajaj moj savjet, reče mandarin ukoliko. U najzadnji dio tvog stana donesi svoje skupljenje stvari, pa kad pane noć, podmetni u jednu sobi vatru i digni najveću vik, da ljudi dođu i upitaju tvoje dobro. Tvoj neprijatelj mora po svojoj

doći na lice mjesta, da daje nužne zapovijedi. Kad dođe, tad mu predaj u prisutnosti mnogih svjedoka kutiju, u kojoj se nalazio pečatnik, i preporuču mu, da je pazi kao oko u glavi, jer da je to tvoja najveća dragocjenost, jer je to tebi povjereno dobro carevo. Reci mu još, da čuži kutiju od njega onda uzeti, kad prođe nesreća. Ako je on bio onaj — o čemu ja ne sumnjam — koji ti je odnio pečatnik, da te tako upropasti, budi uvjeren, da će ti, kad zatražiš, vratiti kutiju sa pečatnikom, jer će se bojati, da ga ti ne objediš s'krađe.

Što je mandarin naslućivao, to se i zbililo. Kad je činovnik dobio svoju kutiju, u njoj je bio pečatnik.

Posljednja volja jedne žene. Iz Rovinja pišu: Prije jedno dvije godine sastavila je 80-godišnja starica Domenica Sblsa, rođena Sponza, oporuku, u kojoj naređuje, neka je nakon njezine smrti pokopaju u grobu I. razreda i neka gradska glazba popratu njezin lijes na groblje, igrajući vesele melodije. U oporuci potkrepljuje svoju posljednju volju argumentima, da ne ostavlja nikakve djece, pa da zato ne će nitko požaliti njene smrti, a rođaci njezini samo će se veseliti, što su baštinili njezin imetak; ona sama pak ne protivi se smrti, jer je doživjela tako duboku starost i zato će rado sve uz svirku i ples — tako se izrazila — pod ledine. Starica je sada umrla i pred koji dan sahranili su je na rovinjskom groblju. Prema posljednjoj želji pokojnice svirala je glazba najveselije napjeve. Uzalud je svećenik htio da glazba prestane svirati. Kad je opet zasvirala veselu koračnicu, ostavio je s asistencijom sprovod, a ostao je uz mrtvačka kola samo kapelan, koji je lijes otprio do župne crkve. Nakon što je ondje svećenstvo obavilo blagoslov mrtvog tijela, krenuo je sprovod na groblje, a glazba je opet veselo svirala.

Prosvjeta.

Smilje je najstariji, najbolji, a uza to još i najjeftiniji omladinski list, što ga izdaje „Hrv. pedagogičko-književni zbor“ u Zagrebu, a uređuje ga prof. Tomislav Ivkanec. Uz birano zabavno štivo nalazi mladež u njem izobilno i svakojake pouke, a sve je to obično još i slikama ukrašeno. Hrvatski roditelji zaista ne mogu dati djeci svojoj u ruke bolju knjigu za privatnu im zabavu, nego je naše „Smilje“. I manje imućni tako će pregorjeti na godinu i K. 20 fil, pak pretplatiti dijete svoje na ovaj izvrsni časopis. A mogućnici naši učinili bi plemenito djelo, da daruju u tu svrhu po nekoliko kruna i pretplate na „Smilje“ po nekoliko najbolje siromašne školske djece. I na taj se način dade pokazati patriotizam, jer se radi za narodnu prosvjetu.

Strašna noć na Klinac-gradu. Marljivi i poznati pučki pisac, Zvonimir Pužar, opet je nema tome dugo napisao za puk zanimljivu pripovijest i poslao je u svijet pod gore pomenutim naslovom. Pužar je do sada dosta toga napisao, a kako mu njegove pripovijesti mnogo zanose na pučku, našli su njegovi radovi u narodu vazda zahvalnih čitača. Ne sumnjamo ni najmanje, da će tako biti i s najnovijim njegovim dijelcem, to više, što mu je cijena vrlo niska, tek 20 fillira, a naslov je opet vrlo zamamljiv. To oboje ponajviše privlači.

Gospodarstvo.

Runjenje grožđa.

Runjenje grožđa bijaše kod nas još pred tridesetak godina gotovo nepoznata stvar. Tek po kazivanju malih su za nj samo neki vinogradari, a većini bijaše to posve tuđe. Ali u posljednje vrijeme — kako vidimo — počele se i kod nas neki vinogradari više zanimati za taj posao, a neki se već toliko zaprijetili za nj, te ga i

prakticiraju. Ne držimo, da su se dali na taj posao baš iz potpunoga uvjerenja o njegovoj koristi i potrebi, nego ga prihvataše iz pukoga podražavanja, a njihov uspjeh ili neuspjeh u tom pogledu imat će da razbije ili eventualno učvrsti konzervativno susrećanje ostale većine vinogradara.

Kako je poznato, sastoji se runjenje grožđa u tome, da se jagode skinu s peteljke liiti peclova, pa da bez njih provrije. Runjenje se obavlja na više načina, od kojih je svakako najjeftiniji i najobičniji, da se na otvor badnja položi rešetka od pokositrene žice, na nju se saspe nešto grožđa, pa se greblijicom trija amo tamo dotle, dok se ne orune sve jagode te ostanu prazne peteljke. Mnogo brže obavlja se runjenje grožđa posebnom u tu svrhu konstruiranom ručicom. Orunjeno jagodje crnoga grožđa treba da provrije u zatvorenim posudama, da ne izgubi ništa od svojih plemenitih sastojina. Može se to isto učiniti i s bijelim grožđem, samo nakrače, pa će biti stalnije, jače i mirisljivije, nego da vrije u otvorenoj posudi.

Do danas još nijesu vinogradari na čistu, da li je runjenje grožđa za vino korisno ili ne. Dapače ima ih još, koji drže, da je vino jače i stalnije, ako se grožđe ne oruni s peteljke. I ovdje je istina p srijedi, t. j. da se ne može preporučiti runjenje uopće svagda i za svaku vrst grožđa, već samo za neke posebne prilike.

To je najlakše razumljivo, kad se prosudi, koje su sastavne česti grozdovih peteljki, jer su one zeleni dio čokota. Kemičkim je istraživanjem dokazano, da u peteljka nema gotovo ništa sladora ili tek vrlo malo; isto tako ne moguće u njima naći slobodne vinske kiseline; jabačne kiseline imade veoma malo, ali zato imade u njima jako mnogo sriježi ili birse i tanina: to više, što su peteljke zelenije i nezrelije.

Po tom je dakle jasno, da je veliki sadržaj sriježi i tanina glavnim uzrokom, zašto se preporučuje runjenje grožđa, ali je naprotiv isto tako uzrokom, zašto su opet drugi protiv runjenja. Sve stoji do toga, kakovo je grožđe, kada se bere i kakove su njegove peteljke. To nije u svakoj godini jednako, a nije jednako ni kod svake vrste grožđa. Važno je dakle da znamo, kak je omjer množine peteljki prema množini jagoda. Ako su grozdovi gusti i zbiti, bit će razmjerno manje peteljki prema množini soka, dakle će tim manje dospjeti u mošt sriježi i tanina, pa će vino biti u toliko voljelo, slađe i jače. Ali i ta mala količina tanina i sriježi može se jošte smanjiti, ako grožđe što bolje dozrije, a peteljke, da budu suhe, drvenaste. I to je eto onda slučaj, za koj mnogi iskusni vinogradari ne preporučuju runjenje grožđa. Ne preporučuju ga napose onda, ako grožđe daje lako nestalno vino, koje bi se uslijed nedostatka tanina i sriježi lako moglo promijeniti, prebaciti. Pa i velika množina sladora u grožđu ne bi mogla povreći, da se jagode skinu s peteljke. U ovima ima i raznih dušičnih tvari, njima se hrane vrane gljivice, a tim se onda pospešuje vrienje. Oduzmemo li takovu grožđu peteljke, oduzeli smo mu priliku da potpuno prevrije, pa smo po tom sami pripomogli njegovoj nestalnosti.

Posve je inače kod onih vrsta grožđa, koje imadu debele, mesnate peteljke, a rijetke jagode; ili ako se grožđe nakon cvatnje ospe i prorijedi, što je na nekom tu više manje svake godine ili je opet krivo loše oplodivanje cvjetnih pestica: u svakome takvom događaju bit će omjerni broj peteljki znatno veći, a to će reći, da će u vino prelaženjem dospjeti nerazmjerno više tanina i sriježi. Taj nerazmjerni poremeti sklad plemenitih supstancija u vinu, on dobije prevlast te vino postane oporo, gorlo i oštro. To bude napose još više onda, ako grožđe nije bilo posve zrelo. U njegovim debelim mesnatim i sočnim peteljka imade još mnogo tanina ali i lišova zelenila, pa ako vrije zajedno s jagodama, primit će vino neugodan i neki poseban tek po sebnom lišću. Češćim pretakanjem i kasnijim dozrijevanjem

ovaj se tek pomalo gubi, ali ipak mladome vinu škodi za trgovinu.

Protivnici runjenja grožđa ističu, da je vino od runjenog grožđa uvijek slabije od nerunjenoga. Na to im se odgovara, da je to tek prividno, jer da vino od nerunjenog grožđa postaje doduše teže i punije uslijed veće količine tanina i sriježi, ali zato ipak da nije jače. Da je doista tako, o tom nema sumnje; ali je također istina, da vino od nerunjenog grožđa može da bude faktično jače, a to zato, što peteljke raznim svojim sastojinama pospešuju i pomažu vrienje, pa tako pripomažu, da se što veća čest grozdovog sladora pretvori u alkohol. Što potpunije se taj proces obavi, to jače i stalnije će biti vino.

Svaki će vinogradar iz toga moći razabrati: 1. da svaka vrsta grožđa nije za runjenje, a najmanje pak rijetke i sluzave vrste grožđa; 2. da se runi samo ono grožđe, u koga su peteljke već dosta zrele; 3. da se nikada ne runji sve grožđe, već samo jedna čest, jer će se time vinu sačuvati ljupkoća, a opet će mu se pripomoći da što potpunije prevrije; i 4. runjeno grožđe treba da vrije u zatvorenoj posudi, a ne otvorenoj kaci.

Pekarska škola u Zagrebu. Govori se, da će se doskora otvoriti u Zagrebu tehnička stručna škola. Ova će škola u svakom pogledu potpuno odgovarati modernim zahtjevima pekarskoga obrta. Čitav nacrt za ovu školu i njezin radni program izradio je s nekim domaćim stručnjacima zagrebački pekar g. Andro Zeininger, pa ga je već predao vladi na odobrenje.

Povišen kamatnjak. S obzirom na potrebu kredita i momentano stanje besporednih banknota odlučilo se i generalno vijeće austro-ugarske banke na povišenje kamatnjaka, ugledavši se u primjer engleske i njemačke državne banke. Povišenje iznosi pol posto, dakle skupa 4 i pol posto. I privatni je diskont u Beču povišen, ali ipak ne prelazi 4 i četvrt posto.

Vozni red

lokalne željeznice Zagreb—Samobor.

vrijedi za listopada 1906.

Odlaz iz Zagreba: pr. podne u 7:40 i 11:30; poslije podne u 2:40 i 7:3.

Odlaz iz Samobora: prije podne u 6 i 9:30; poslije podne u 1:10, i 7.

Nedjeljom i blagdanima kreću istim ovih vlakova iz Samobora još i vlak u 8:31 u noći, a iz Zagreba u 8:30 u noći.

Hrvati i Hrvatice!

Sjetite se družbe

sv. Cirila i Metoda

Uspješno se oglašuje u „Samoborskom Listu“

Javna zahvala.

Svima onima, koji su mi prigodom smrti moje nezaboravne supruge pokazali svoju sućut budi plemenito budi usmeno, i koji su je sproveli do zadnjeg počivališta, ovime srdačno zahvaljujem. Napose vele časnomu gosp. vicearchidakonu i župniku samoborskomu Franji Forku, koji se s pokojnicom ganutljivim načinom oprostio, najljepša hvala.

Ivan Budi.

Tko pošalje??

poštom unaprijed

5 K 40 filira,

10 kruna,

dobije franco u kuću sljedećih 20 knjiga. Samo kratko vrijeme noćavno jeftino!

dobiva franco u kuću sljedećih 40 knjiga. Samo kratko vrijeme.

1. Frey: „Pomorska bitka“.
2. Bagović: „Crna braćica“.
3. Tomić: „Pripovijesti“.
4. „Život bratice Jelave“.
5. Sirota: „Sret i nesret“.
6. „Donat jedan je bog“.
7. Mijatov: „Život kraljice Udmanice“.
8. Pastorčić: „Rusko japanski rat“.
9. „Pastorčine Petrice Kerempuh“.
10. S. K.: „Spomen-pisame“.
11. Pužar: „Otvoriti vrata“.
12. „Dvostruki uspjeh“.
13. Sirota: „Devet izvornih pripovijesti“.
14. Sirota: „Slikovna djeca“.
15. „Vojničke tale“.
16. Pužar: „Srećna pravica“.
17. Sienkewitz: „Bartek pobjednik“ (novo).
18. Varni: „Doktor Ota“.
19. Grigorović: „Pisak“.
20. Tomić: „Crlice“.

1. Ljubčić: „Matija Gabec“.
2. Devide: „Lažni barun“.
3. Tomić: „Crlice“.
4. Mark Tyala: „Zvuci iz Amerike“.
5. Milić: „Vralja četa“.
6. Strok: „Spajna pripovijest“.
7. „Doista jedan je bog“.
8. Hoffman: „Svatko je svoje sreće kovač“ (vezano).
9. Pužar: „Otvoriti vrata“.
10. Sienkewitz: „Bartek pobjednik“ (novo).
11. „Život bratice Jelave“.
12. Sirota: „Pomirni rat“.
13. S. K.: „Spomen-pisame“.
14. Czajkowski: „Skalozob u kući sa sedam toranjeva“.
15. „Pastorčine Petrice Kerempuh“.
16. Frey: „Na bijegu“.
17. Storma: „Pčelimir“.
18. Sirota: „Devet izvornih pripovijesti“.
19. Sirota: „Slikovna djeca“.
20. Lazarevsky: „Ruski“.
21. Sirota: „Miraz“.
22. Tražimir: „Sjaj danica“.
23. Pastorčić: „Rusko japanski rat“.
24. Mijatov: „Život kraljice Udmanice“.
25. Pužar: „Srećna pravica“.
26. Burdo: „Žude i potovanja Stanley-a“.
27. Kračmarčić: „Novete i novele“.
28. Grigorović: „Pisak“.
- 29—40. Harambašić: „Vijene-pripovijesti, romana i pjesama (12 knjiga)“.

Te šalje poštom unaprijed K 3-20, dobije 30 knjigih predmeta sa zabavu u pogodnom drživa.

Te šalje unaprijed K 1-20, dobiva „Zlatno ribice“, gale-riju slika (samo odrediti).

Novce molim unaprijed slati knjižari i papirnici

Ferdo Strmečki ml.,

Frankopanska ulica br. 2. — ZAGREB. — Frankopanska ulica br. 2.

Svoj k svomu!

Svoj k svomu!

Trgovina i naklada umjetnina **Josip Kaplan** Zagreb, Duga ul. 12., Telef. 245.

Preporuča svoje bogato opskrbljeno skladište raznih svetih i svjetskih uljenih slika i staklenih i kromoslika, heliogravura, bakro- i ocjeloreza, akvarela, zrcala u zlatnim i orahovim okvirima.

Tvorničko skladište okvira za slike i letvice za slike u raznim izradbama na veliko i na malo. **Zidnih satova i ura njihalica.** Kiparsko-pozlatarska i staklarska radiona. Vlastiti proizvod okvira za slike i staklenih slika, kao i slika sa glazbom.

Portreti i umjetna slikarija. Zavod za crkvenu umjetnost, križni putevi, kipovi, raspela i slike za žrtvenike u svakoj izradbi.

Osobito preporučam krasnu sliku „**Saborska sjednica od 4. srpnja g. 1848.**“ koja nebi smjela manjkati u nijednom hrvatskom domu.

Ilustrovani cjenici bađava i franko.

Ilustrovani cjenici bađava i franko.

Vlastelinstvo Kerestinec

prodaje od svojeg vinograda

„**Kerestinec**“

mošt i to raniji i kasniji, odmah ispod preše, te može svaki kupac kod prešanja polag biti i mošt si odmah odpeljati.

Upitati se ili kod vlastelinstva Kerestinec, telefon Zagreb br. 635, ili kod Arthura Spitzera, Zagreb, Jurišićeva ulica 9.

Liker-vino za mlohave i nemoćne osobe, finog ukusa itd. itd. jest

Crêma

Marsala

tvornice specialiteta

Attilio Depaul iz Trsta.

U Samoboru se dobiva kod Janka Budia ml.

CUNARD LINIA,

odlazak parobroda

18. listopada „**Karpathia**“.

2. studena „**Slavonia**“

iz **RIJEKE** u **NEW-YORK.**

Glavno zastupstvo za Hrvatsku i Slavoniju

R. Prister, Zagreb.

Petrinjska ulica broj 79.

E. Vranšević, zavod za oglašavanje u Zagrebu.

Pozor kućanice!!

Najbolji i najfiniji ocat uporabiv za sve potrebe, a naročito za kisenje povrća dobiva se u tvornici octa **Andrije Nagode.**

Zahtijevajte samo

Volanijevu lužinu.

Najveći uspjeh sadašnjosti!

postigla je poznata i znamenita lužina za pranje rublja tvrtke

EUGEN VOLANI

koja je u kratko vrijeme polučila na gospodarskom polju za štedljive domaćice najsajniji uspjeh i zadovoljstvo.

Ne kupujte, ako nije

mojim imenom providjeno.

Lužina je nenaplativa za svaku štedljivu i dobru domaćicu, za bolnice, praonice, samostane itd.

Prednosti kod uporabe jesu: pranje bez sapuna, sode, pepela i ine primjese, a što je baš glavno kod uporabe, da ne škodi i ne kvari rublje.

Prištednja na vremenu.	Zašto? jer se u 2 sata opere ona količina, što se prije jedan cijeli dan prala.
Prištednja na trošku.	Zašto? prije su bile potrebne 2 pralje, a sada jedna.
Prištednja na gorivu.	Zašto? jer uporabom gori 2 sata, prije 10 sati.
Prištednja na rublju.	Zašto? jer ne kvari rublje i traje 2 puta dulje.
Prištednja na novcu.	Zašto? kod najmanjeg gospodarstva sigurno 100 K.

Ove sve navedene prednosti lužine ispitala su 4 učenjaka i kr. zem. kem. anal. zavod u Zagrebu, predstojnik dr. Srećko Bošnjaković. **Raskužna moć Lužine: raskužuje rublje od zaraznih bolesti, uništuje bacile kolere, pošaljne, tifusa i spora, bedrenice (Milzbrand).**

Lužina ne zahtijeva nikakvih posebnih uredba ili sprava. Paziti valja na patvorine i jamčim samo onda za sjajan uspjeh, ako je kutija ili omot providen mojim imenom. Narudžbe prima i obavija samo uz pouzće

EUGEN VOLANI

Zagreb, Gundulićeva ulica 29, Telefon 154.

Naputke za uporabu šaljem besplatno. — Prodaja najmanje u sanducima po 25 kg.; no da se može svatko o dohoti lužine osvjedočiti, šaljem za pokus kutiju od 4 i pol kg. po K 2-80 uz pouzće sa naputkom. — Trgovci uživaju primjeren popust.

U Samoboru dobije se samo kod **E. Prosenky-a.**